

ՆՈՐ ԴԱՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ 20 ՓԱՐԱ ՊՂԻՆՁ

ԳԻՆ 30 ՓԱՐԱ ԹՈՒՂԹ

Ը. ՏԱՐԻ 30 ԲԷՊԻՒԼ ԼՎԻԼԼ

ՇԱՐԱԹ 2 ԱՊՐԻԼ 1877

Ն. Տ. ԱՊՐԻԼ 14 ԹԻԻ 2040

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆ

ԵՒ ՈՁ—ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆ

Թարգմանեցինք այն վիճաբանութիւնը ամբողջ՝ որ սոյն երկու բառերուն կը վերաբերէր:

Արդարեւ երկու պարզ բառեր են տանք, բայց իրենց տակ կը պարունակեն թիւրքիոյ անցեալ ամբողջ պատմութիւնը, արեւելեան ըսուած խնդրոյն ոգին և թիւրքիոյ զանազան ազգաց ազագայն:

Թիւրքիոյ անցեալ պատմութիւնը կը ցուցնէ որ շատ մը քրքրիտունեայ ազգեր կամ պարտութեամբ և կամ կամովին մահմետական աշխարհակալութեան հպատակութիւնն ընդունեն են. այս ի սկզբան հեռատես աշխարհակալութիւնը իր նուաճած ամեն ազգին ոչ կը բռնէր, ոչ լեզուն և ոչ սովորութեանցը դաշնելով՝ ազակեւորնացման դրութեամբ զանոնք կառավարեր է՝ ասոնց կեանքն, ինչքն ու պատիւը բարձրանել իրեն վերապահելով. ոչ զօրք է առեր կեդրոնն ասոնցմէ և ոչ տուրք, այլ ամեն տեղ մէկ մէկ տէրէպէյիներու իշխանութեան տակ է դրեր զասոնք՝ կեդրոնին հպատակութեան կապն ասոնց միջոցաւ ապահովելով, սակայն վերջերն երթալով վերջուներ են այդ տէրէպէյիութիւններն և ուղղակի կեդրոնական իշխանութեան տակ առնուեր են. որով դանդաղանքն երթալով աւելնալով տեղի տրուեր է Բուսիոյ՝ յանուն քրիստոնէութեան միջամտութիւն ընել Տաճկաստանի գործոց ի մասին քը-

րիտոնէից պաշտպանութեան. մինչև անգամ զայս հաստատող դաշնադրութիւններ ալ կան ինքուած, սակայն Տաճկաստանի դիրքն ու Բուսիոյ այդ դաշնադրեալ պաշտպանութեան քողին տակ ըրած և ընելիք միջամտութեանց հետեանք Եւրոպիոյ ուշադրութիւնը գրաւելով՝ արեւելեան պատերազմի յաղթանակաւ առնուեցաւ Բուսիոյ միայնակ պաշտպանութեան իրաւունքն ու տրուեցաւ Եւրոպայի պայման ղենելով Օսմանեան կառավարութեան վրայ որ այլ ևս ոչ մահմետականները լաւաճանչելէ դադարելով հաւասար քաղաքացիութեան իրաւունք տայ անոնց, որպէս զի ապագային մէջ Եւրոպիոյ հաւաքական պաշտպանութեանն ալ տեղի չը մնալով, քրիստոնէայք կարենան ինքզինքնին պաշտպանել մահմետականութեան առաջքը, այս խոստումը զանազան արտաքին և ներքին պատճառներով չը կարենալով գործադրուիլ ծագեցաւ այժմու քաղաքական մեծ կնճիւռ. ասկէ մէկ երկու դարէնկեցութիւն ծնելէ ետեւ՝ եկաւ հասաւ Օգոստ. Սուլթան Համիտի գահակալութեան երջանիկ օրն. յորում վեհապետական կամօք շնորհուեցաւ Օսմանեան սահմանադրութիւնը. այսինքն է շնորհուեցաւ այն ապահովութեան միջոցը՝ որով կառավարութեան աշխարհի առջև ցարդ ըրած և անգործադրելի մնացած խոստմանց Կոստանդնուպոլսի ներքին հսկողութեան տակ առնուեցաւ Եւրոպա ասոր չուղեց տալ այն կարեւորութիւնը՝ որ կը յուսաց-

ուէր ի սկզբան և շարունակեց այդ խոստմանց գործադրութեան ապահովութիւնը երաշխաւորող արտաքին տեսչութեան միջոցը պահանջել և կը պահանջէ տակաւին, որու երեսէն թերեւս պատերազմ իսկ հրատարակուի քիչ օրէն:

Արդ կը տեսնուի անցեալէն ու ներկայէն թէ Տաճկաստան կրօնական տեսութեամբ երկու հաւասար մասի բաժնուած է. մահմետական և ոչ-մահմետաբներ է վսեմ. Նախագահ բաշան կանոնական չեն, բայց իրական են, պատմական են և դաշնադրական են:

Իրական են, զի իրօք Տաճկաստան մահմետական և ոչ-մահմետական հաւասար մասերէ կը բաղկանան. պատմական են, զի Տաճկաստանի ժողովուրդը կազմող ամեն ազգ իւր պատմութիւնն ունի և այդ պատմութիւնը ներկայացնող կենդանի մնացած ազգեր են. դաշնակցական են, զի քրիստոնէայ Եւրոպա յանուն քրիստոնէից դաշինք կապած է ինքն իր հետ և ամբողջ Տաճկաստանի հետ՝ վոխարէն խոստանալով պահպանել թիւրքիոյ անկախութիւնը և պաշտպանել թիւրքիոյ ամբողջութիւնը:

Յաւ է մեզ ըսել որ այս մեծ խնդիրն հայազգի երեսփոխանաց կողմէն պատմական և ըսկըզնական տեսութեամբ չէ փաստաբանուեր Օսմ. խորհրդարանին մէջ, այլ գիտնալով իրենք ալ թէ մեծ է այս խնդիրը՝ ապագային ուղեր են ձգել ներկայ վիճակը պահելով:

Սակայն թէ ինչ սկզբան վը-

րայ պէտք էին հիմնել իրենց վաւտերն որ՝ ի վերին երեսաւադատական ձեւացեալ վասիլաքի պէյին կարենային սխալ տեսութիւնն ուղղել:

Այն ըսենք:

Օսման. սահմանադրութիւնը երկրին բոլոր հպատակաց տիտղոսը Օսմանցի է ըսած է. արդարեւ ալ երկիր մը պէտք է որ իր բոլոր հպատակները միացնող ինչպէս ընդհանրական դրոշակ մը նոյնպէս և ընդհանունեցաւ Օսմանցի տիտղոսը, ուրու դէմ ոչ ոք բան մը ըսած ունի, զի ամենէն յարմարագոյն տիտղոսն է. սակայն այս ընդհանրական տիտղոսը երկու նպատակ կրնար ունեցած ըլլալ իր մէջ

1° Կամ ի մի յոռւմն

2° Կամ «մի ազգաց դաշնակցութիւն»

Արդ և թէ սահմանադրութեան նպատակն ի մի ձուլումն է, վասիլաքի պէյն իրաւունք ունի Օսմանցի բառէն զատ պաշտօնական բառ չը ճանչելու, իսկ եթէ սահմանադրութեան նպատակը ամեն ազգաց դաշնակցութիւնն է՝ վասիլաքի պէյն իրաւունք չունի Օսմանցի բառին բացայայտիչ միւս ազգաց անունը յատկացեալ միւս բառերն մերժել իբրեւ հակառակ սահմանադրութեան:

Սակայն սահմանադրութեան նպատակն արդեօք այս երկուքէն ո՞րն է. — զայս գիտնալու համար վերոգրեալ պատմական անցքերէն զատ՝ պէտք է նաեւ գիտնալ թէ այս երկուքէն ո՞րն է օգտակարը, ո՞րն է կարելին և սահմանադրութեան հրատա-

րակութիւնը պաշտօնագէտ չը-
նորհաւորող ազգայն ո՞րն է ըմ-
բանածը :

Եթէ ի մի ձուլումն է բանը,
չատ մը թերութիւններ կան այս
մասին :

Աղգերն ի մի ձուլումն ամե-
նէն առաջին բնական կաթնայն
ամուսնութիւնն է . դայս չը կըր-
նար ուրանալ նաեւ վատկաքի
էֆէնտի . լաւ, ուրեմն այս երկ-
րին մէջ կրնայ քաղաքական ա-
մուսնութիւն հաստատուիլ և
կամ եթէ վատկաքի էֆէնտի
օր մը քաղաքական ամուսնու-
թիւն առաջարկելու ըլլայ՝ կըր-
նայ ըստ սկզբան դիւանին վրայ
դնել տալ այդ խնդիրն . եթէ
ինքը այդ ալ բռնէ, մեք թողմա
առաքելական շաշկերուն ըլլալով
չենք կրնար խոստումաբ գոհա-
նալ :

Եթէ սահմանադրութեան
նպատակը ի մի ձուլումն էր՝
պէտք էր որ կրօնական ուսուց-
մանց առանձնաշնորհութիւն չը
տրուէր սահմանադրութեան մէջ
և ասոնք իշխանութեան հսկո-
ղութենէն ազատ չըլլային, զի
այս ալ արգելք մ'է ի մի ձուլ-
ման, մանաւանդ արեւելքի մէջ,
ուր կրօնքն ու ազգութիւնը
պատմութեամբ միացած են ի-
րարու հետ անքակտելի կեր-
պով : Դժուար տառ կրօնքը դեռ
տուած կըլլաս, նոյնպէս երբ
կրօնքը դաս տա՝ պատմութիւն
նը դաս տուած կըլլաս :

Եթէ սահմանադրութեան
նպատակը ի մի ձուլումն էր
պէտք չէր ըսել թէ երկրին պաշ-
տօնական լեզուն տաճկերենն է,
որով միւս լեզուաց ոչ պաշտօ-
նական դոյութիւնը ճանչած է:
Սակայն միթէ կարելի էր ի
մի ձուլումն, այդ կարելի յու-
սալն կատարեալ իմաստակու-
թիւնն է, զի ոչ Հայք իր հայութե-
նէն, ոչ Յոյք իր յունութենէն,
ոչ Պուլկարն իր պուլկարութե-
նէն կրնայ բաժնուիլ՝ ամենքը
միացեալ ըլլալով Օսմանցիու-
թեան տակ, այս ազգերն ա-
մենքն ալ պահած են իրենց ազ-
գութիւններն և պիտի պահեն
յուսկտեան, ասոնք որքան ուղ-
ուի ի մի ձուլել, այնքան պիտի
փախին ատիկից և ամբապինդ
կապուին իրենց սրբազան ազ-
գութեանց, բայց միթէ արդ-
եօք ամեն ազգաց դաշնակցու-
թիւնն է որու պաշտպան կե-
ցաւ վատկաքի էֆէնտի ինքը
ամենայն իրաւամբ լեզու խնդ-
րոյն մէջ :

Սէրտար Էքրէմ Ապտիւլ-Քէ-
րիմ բաշա այսօր թուեա պիտի
երթայ :

Երէկ Գարատաղի նուիրակ-
ները Սաֆիէթ բաշայի հետ տե-
սակցեր են :

Աւստրիոյ դեսպան քօնթ
Ջիլի տասը օրէն Պօլիս պիտի
գայ :

Անատոլի և Բուսթիլի բա-
նակներուն Սէրտարի տիպոգրա-
փերի հրամանատար պիտի կար-
գուի :

Էտիրնէն կը գրեն թէ Պուլ-
կարիոյ մէջ տեղ տեղ ժողովուր-
դը վերստին յուզուած ըլլալով,
զանազան կողմեր զինուոր զրկե-
ուեր է . և թէ Պուլկարիոյ Տա-
ճիկ ոստիկաններուն կէսը կը
զինուորագրուին և ասոնց տեղ
ըրիտոնեայ ոստիկաններ կառ-
նուն :

Աւստրիա յայտարարեր է թէ
Ռուսիա երբ որ Բրուլթը անցնի,
ինքն ալ Պօսնան պիտի գրաւէ
տաժամանակեայ կերպով՝ ոչ թէ
Տաճկաստանի դէմ այլ Աւանե-
րը պաշտպանելու համար :

Գարատաղի պահանջմունքը
երեսփոխանական ժողովէն մեր-
ժուելով, և զինադուլի պայմա-
նաժամէն ալ վրացաճառարի Օլ-
Հէրսէք բանակին հրաման տըր-
ուեցաւ որ պաշտպանողական
դերից մէջ կայնին Նիքսիքի պա-
շարեալները կերակրելու համար
Հէրսէքի հրամանատարին հրա-
ման դնաց որ սոյն բերդը նը-
պարաւորէ. ուստի անտարակոյս
եթէ Գարատաղիք ընդդիմա-
նալ ուզեն այս բանիս, թշնա-
մութիւնք նոր կորովով մը վե-
րստին պիտի սկսին :

Վեհ. Կայսրը Բէշթայի հա-
մալուրանի աշակերտաց շատ մը
յարգի ձեռագործը ընծայ կը
զրկէ այսօր թահալին պէյի մի-
ցաւ :

Երեկուան միջորէի աղօթքը
Տօլմապաղէի մզկիթը կատար-
ուեր է. անկէ վերջը Վեհ. Կայս-
րը Բեհաճաթիւանէ գնացեր է :

Տասնհինգ նաւէ բաղկացեալ
Սե ծովու տորսիզին, 3 զրահա-
ւոր նաւերուն հրամանատարու-
թիւնը Հօպարթ բաշայի յանձ-
նուեր է, և միւս 6 նաւերն ալ
Մուսթաֆա բաշային, և ասոնք
հրաման ընդունելու են այսօր վա-
ղը Սիւննէ երթալ :

Հինգշաբթի գիշեր Մեծ Ե-

պարքօրը, Սպարապետ բաշան,
Մահմուտ բաշան, Սէրտար էք-
րէմ և Բեուֆ բաշա կայսերա-
կան պալատն երթալով մինչեւ
ժամը երեք մեծամեծ գործոց
վրայ խորհուրդի նստեր են :

Մեծ Եպարքօսի որդին Խա-
լիլ պէյ ուսմունք սորվելու հա-
մար երէկ Պէրլին գնացեր է :

Քանի մը օրէն Սաֆիէթ բա-
շային դաշնագրոյն մերժումը
յայտագրող շրջաբերականին պա-
տասխանը կսպասուի Եւրոպայէն

Հօճա-պէյէն ապրիլ 8 ամ-
սաթուով հետեալը կը գրեն .

Չարը Սե ծովու նաւատոր-
մին հրաման ըրաւ որ ամեն ժամ
պատրաստ գտնուի Օսմ. նա-
ւատորմին յարձակմանը դէմ.
պատերազմի համար մասնաւոր
հեռագրատուներ սահմանուե-
ցան և սկսան բանիլ. Պարսկաս-
տան գնացող շատ մը Ռուս ըս-
պայք Գեհրան հասեր են : Հոս
գտնուող բոլոր սպայք հրաման
ընդունեցան Քիշնէվի բանակը
երթալու. Ռուսիոյ նպատի բա-
նակը պատերազմական վիճակի
գրուիլ սկսաւ. Ժնէրալ Սէմքա-
յին հրամանին ներքե գտնուող
դնդերը հրաման ընդունեցան
դէպ ի Բրուլթ յառաջանալու .
զինուոր ևս պիտի զրկուին ի Քիշ-
նէվ . Պուլկարայիսէն ամեն օր
Քիշնէվի բանակին պաշարման
թնդանօթներու պաթարեաներ
կը զրկուին :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԵՐԿԻԻՂՆԵՐԸ

Այս առտուան լուրերը ե-
րէկուանին պէս պատերազմա-
կան են, և աւելի զօրաւոր կը
թուին . Եւրոպիոյ դրամատուն
ներէն ելած լրերը զողջոյն Եւ-
րոպա կը դրդեն . Թիֆլիզէն
հասած հեռագիր մը կը ծանու-
ցանէ թէ Մեծ դուքսն Միքա-
յէլ հրաման ընդունած է ապ-
րիլի տասնհինգին Բրուլթ անց-
նելու, նոյնպէս Նիքսիք մեծ
դքսին ալ ապրիլի 13ին բանա-
կը շարժելու հրաման եղեր է,
սակայն երկու դուքսը զօրք ժա-
մանակին չը հասնելով այս բա-
նակին ալ յառաջ ըստ լրը ապ-
րիլի 13ին մնացեր է :

Պէրլինէն կը գրեն թէ՛ պա-
տերազմի հրատարակուելուն
ժամանակ և Ռուսիոյ բանակին
այլ ևս ետ ըստ լրերուն անհնա-
րութեան մէջ եղած ատեն Պէր-
լինէն յայտագիր մը պիտի զըր-
կուի՝ Ռուսիոյ աղդարարելով

որ Բուսանիոյ չեղքութիւնը
յարգէ, և եթէ պատերազմի
կուղէ՛ թող Ասիոյ կողմէն պա-
տերազմի :

Կըսուի թէ Գարատաղի հետ
զինադադարին պայմանաժամը
պիտի երկարի, բայց մենք ա-
սոր չենք կրնար հաւատալ, վա-
սքն զի Նիքսիքի պաշարեալները
ուստատ կուղեն. ուստի Բ.
Դուքսն . հրաման գնացած է
զասոնք նպարաւ որելու և եթէ
Գարատաղիք ընդդիմանան
զարնել զայն : Սաֆիէթ բաշային
մերժողական շրջաբերականին
տէրութեանց վրայ ինչ աստի-
ճան ազդեցութիւն ըրած ըլլա-
լուն նկատմամբ հեռագիր մը
ընդունած չենք, սակայն ար-
ժէթը թող իշխալէն կրնանք դու-
շակիլ. երէկուան Բէթրսպուր-
կի մէջ Չարին ներկայութեամբ
կազմուած ժողովոյն որոշմանը
կապահան մեծ տենչանօք բոլոր
քաղքիս դեսպանատունները :

Իմացանք որ անցեալ աւուր
դուստիակ Նիստին մէջ Գարատա-
ղի խնդրոյն համար Հայազգի
և Յոյն երեսփոխանք և մէկ
մահմետական երեսփոխան ըն-
դունելու են Սաֆիէթ բաշայի
առաջարկութեան համաձայն քիչ
մը երկիր թողուլ, իսկ միւսնե-
րը մերժողական քուէ են տա-
ուեր :

Սպարապետ Բէտիֆ բաշան
մօտերս Էրզրում պիտի երթայ :

Քանի մ'օրէ ի վեր Պօլսոյ
Ռուս նաւերը Ռուսիոյ համար
Հապրանք չեն առնուր. և քաղ-
քիս Ռուս վաճառականաց հը-
րաման եղած է որ քիչ օրուան
մէջ գործերնին կարգադրեն :

Երէկ Գանուբեան նաւա-
տորմը զօրացնելու համար եր-
կու մօնիթօր ևս զրկուեցան :
Այսօր ալ Մէծիտիոյ շոգենաւը
չատ մը զենք և մթերք բառ-
նալով Պօլսէն ճամբայ պիտի ել-
լայ :

Քեամիլ պէյ երկրորդ ան-
գամ այսօր դատաստանի պիտի
ելլայ :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒԻՐԻ

Բարիկ 12 ապրիլ
Խալիլ Շէրիֆ բաշա այսօր
հոս հասաւ : Վաղը Պ. Լէյքըտ
հոս կսպասուի, շաբաթ պիտի
մեկնի :

Ռաիուղա 12 ապրիլ
Միլիտաները Միլիթի կող-
մերը յաղթուելով Գաութանիէ-
լի քաշուեցան :

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀՐԱՒԵՐ

ՈՒՍՈՒՄ. ՕԺԱՆԴԱԿ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Ազգիս դարգայմանն ու լուսաւորութեանը փոյթ տանող և անոր բարեացը նախանձախնդիր ազգասիրաց զգալի եղած էր ազգային մատենադարանի մը անհրաժեշտ պէտքը. և ահա այս իրաւացի պէտքը լեցնելու մտօք, Ազգ. Ուսմն. Խորհուրդը Օժանդակ Խորհուրդոյս միջոցաւ ձեռք դարկաւ ազգային մատենադարանի մը հիմնարկութեան, որ պիտի պարունակէ գլխաւորաբար Հայերէն, և Հայոց վրայ դրուած օտար լեզուի գրեանք, ինչպէս նաև հաղուադիւտ ձեռագիրներ և այլ հնութիւններ:

Արդ՝ կը հաւերեմք Արդոյ հասարակութիւնն՝ որ ինչպէս ամեն պարագայի մէջ, նոյնպէս և այս առթիւ բարեհաճի իւր օգնութեամբ քաջալերել յիշեալ ձեռնարկութիւնն, որ Հայ ազգին պիտանի գործերէն մին պիտի ըլլայ:

Ազգային մատենադարանին նուիրեալ թէ գիրք և թէ այլ ինչ մեծաւ շնորհակալութեամբ պիտի ընդունուին, և կը յուսամք որ բարեսէր ազգայինք պիտի պսակեն Օժանդակ Խորհրդոյս այս ազգօգուտ իղձն իւրեանց նուէրն ուղարկելով յազգային մատենադարանն, ի կեդրն, վարժարանի Ղալաթիոյ թիւ 1:

Կնիք

Ուսումն. Օժանդակ

31 մարտ 77 Խորհրդոյ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Ուսումն. Օժանդակ Խորհրդոյ

Առ Դասատու Ազգ. Վրժնց, Կ. Պօլսի

Սահմանադրութեան 43րդ. և գաւառական հրահանգին Դ. 1. յօդուածին համեմատ Ուս. Խորհրդոյ գլխաւոր պարտակաւ նութեանց մէկն ալ ազգային դաստիարակաց և դաստիարակաց ապագան ապահովելն ըլլալով, Օժանդակ Խորհուրդն այս մասին պէտք եղած ծրագիրը պատրաստած է. որոյ գործադրութեան ձեռնարկելէ առաջ Արդոյ դաստիարակաց և դաստիարակաց կարծիքն ալ առնուլ պատշաճ դատեց:

Ուստի ներկայ ծանուցմամբ կը հրաւիրեմք Պօլսոյ դաւառին Ազգ. վարժարանաց դասատու և դաստիարակ պաշտօնեաներն

Խորհրդածուծիւն Օժանդակ Խորհրդոյ ապրիլ 17 կիրակէի նստին, որ տեղի պիտի ունենայ Ղալաթիա ազգային կեդրոնական վարժարանին մէջ ժամէ ճիշդ 7ին:

Կնիք

Ուսումն. Օժանդ.

31 մարտ 1877 Խորհրդոյ

Գրաս. Օժանդ.

Խորհրդոյ

Հետեւեալ նոմակին օրինակն ընդունած ենք ընտրող, ժողովքէն Մայր եկեղեցւոյ:

Արժանապատիւ հայր.

Մայր եկեղեցւոյ, Կէտիկ բաշայի և Գումրաբուի գրի միացեալ թաղից Կողմանէ և ընտրողական ժողովոյ ձեռք, ազգային երեսփոխան ընտրուած ըլլալու ծանուցագիրը ընդունելով կը փութամ իմ անկեղծ շնորհակալութիւններս մատուցանել առ յիշեալ հայրենասէր և աղին թաղեցիս՝ որ զիս երեսփոխանութեան պաշտօնին կոչել բարեհաճելով՝ համակրութեան ապացոյց մը տալ ուղեր են ստորագրելոյս:

Թէև առջի բերան Ազգ. երեսփոխանութեան նուիրական պաշտօնին ծանր պատասխանատուութիւնը նկատելով, մանաւանդ այն պոյնտին համար պահանջեալ հանգամանքներն չունենալս տեսնալով՝ ետ քաշուիլ ուղեցի. իբր Հայ, հայրենեաց օգտակար ըլլալու պարտքը և միանգամայն յիշեալ աղին թաղեցւոյ ինձ ցուցուցած ներողամտութիւնը քաջալերեցին զիս ընդունիլ յարգոյ ընտրողական ժողովոյս որոշումը, որոյ արժանքնաւոր նախագահն էք:

Ի վերջ գրոյս պարտ անձին կը համարիմ յաւելուլ թէ՛ զերծ ամեն կանխակալ դիտմանէ, պիտի ջանամ հաշտարար ոգւով պարքս կատարելու:

Որով մնամ

Արժ. տէրութեանդ

Խ. Ծ. Գեորգ Ապրիլ-Լաւին

. . . Խմբագիր,

Ս. Զատիկի առթիւ 'Ինպատու Ազգ. Հիւանդանոցի եղած հանգանակութեան ողջ վերջին ցանկն ալ Ձեր Մեծապատուութեան զրկելով անոր հրատարակութիւնը կը խնդրեմք, իսկ ընտրողական յայտնելով Մեծ, նուիրատուաց:

Ղըշ.

Սարգիս Լ. Գ. Թաշճեան, 52

Ստեփան Զաւարճեան, 26

Գրիս Զիշտան, 26

Բարէշ Եղան, 26

Բարէսէր ոմն, 26

Եղբարք Տամատեան 52

Ս. Գարաբան 26

Համբրձու. Կիւմիւշեան 52

Գարբէշ Թաղաւորեան 26

Գ. Իգոր Գարակէօղեան 52

Պետրոս 26

Տ. Գ. 26

Գարբէշ Նորատուկեան 32

468

Մնամ յարգանք

Ի դիմաց Հրբձթեան.

Գործակալ Ազգ. Հիւ.

Սարգիս Մ. Հիւսիսեան

1877 ապրիլ 1

Գրասն. Հիւան.

Հայ գրական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ կիրակի, 3 ապրիլ 77, ժամը 8ին Ղալաթիոյ նորակառոյց վարժարանը:

Ուստի կը հրաւիրեմք արդոյ բաժանորդները որ բարեհաճին ներկայ գտնուիլ:

31 Ապրիլ 1877

Ղալաթիա

Ի դիմաց ընդհ. ժողովոյ

Ատենդալի. Ատենապո.

Յ. Թալաւի. Մ. Թալաւի.

Մայր վարժարանի աշակերտաց ինպատու նուիրատու անձանց անուններուն ցանկին մէջ նացորդը:

Ղըշ. Փր.

Նախորդ թիւէն 1332 20

Եղիազար Մ. Մէլքեան 56

Զէնոբ Ֆէնէրճեան 13

Թէոփիլէ 26

Ե. Յ. Ճէնաղեան 13

Գառնիկ Անէստի Գումր. 26

Բարաղամեան Թորոս 30

Կ. Գմովիկ 60

Նշան Գաբրիէլեան 13

Ոմն 26

Ճարպատ. Սիմօն Յովհանն. 26

Համաձեռն Միքայէլ 18 20

Տիգրան Թաղաւորեան 26

Սարգիս Զաւարճեան 26

Միքայէլ Ինգապապեան. 26

Դեղադործ Գաբրիէլ 18

Մահաթի Պօլսոյ 6 20

Եղեղճեան Յակոբ 26

Վերոգրեալք Տամաճեան Արրահամ Էֆէնտի ձեռամբ հաւաքեալ են:

Օննիկ Ծէվրիշեան 30

Մագսուտ Սարգիսեան 26

Բարեսէր ոմն 13

Սարգիս Ծերոնեան 26

Ազարիկ Ֆասուլեան 26

Շահին Սարգիսեան 26

Աղէքսանդր Աւագեան 13

Միրտիլ Հիւսէինճեան 26

Թաղէոս Պէկեան 26

Տ. Գ. Տիգրան Գրիշեան. 26

Մագսուտ և Միքայէլ

Զօքսիւղեան. և Ֆնտըլեան. 32 20

Ալբան. Ալթինճու. Յրթնեան. 13

Յակոբ Լ. Նարիկէճեան 26

Գէորգ Ըստմակէօղեան 13

Գէորգ Կարապետեան 13

Սեդրոսեան և ընկերք 39

Մեղքոն Օտապաշեան 13

Գրիգոր Մումճեան 26

Արիստոյմ Անդրանիկեան 13

Յովհաննէս Պէղաղեան 26

2221

Վերոգրեալք Գարամաթոսեան Գրիգոր Լ. Գ. Գ. ձեռամբ հաւաքեալ են:

Ատենապոլիս Ատենապոլիս

Զ. Զապէեան

ԻԼԱՆ

Ֆինճանճըլարտա Րիզա բաշա խանընտա Գեամիլ Էֆէնտի գումրանեալն ընդ ընդ իւր լեւիշ օլտուղու տուխան ֆապրիկալ եանընտա պէշ նամէրօտա իթթիլիալ իյլէտիլի մաղաղատէ հէր նէվի Եննիճէ թիւթիւնին ալէասընտան սաթմաղտա օլտուղլարը միսիլլու, Գաւաքէօյտէ Պօրսա խանընտա ալթթիլիալ նամէրօլու տիւքքեանտա վէ Ազ-սարայտա Վալիտէ ճամիլ չէրիֆ Գարչընտա 291 նամէրօլու տիւքքեանտա վէ Շէհզատէ պաշընտա 98 նամէրօլու տիւքքեանտա տէպօ իթթիլիալ իտէրեք մէղքիւր տիւքքեանտա տախի ալէա հէր ճինս քօքուլու թիւթիւն վէ սիկարա ֆիրուլթ իյլէմէքատ օլտուղլալ ընտան իթթիլիալ ընտա ընտա պոլլալ մէմ. նուն օլաճաղլարը իլան օլունուն:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԱՊՐԻԼ 1 ՈՒՐԱՄԹ

Հինգնոց 113—00
Մէթալիք 114—00
Մէճիտիյէ 104—15
Պղինձ 170—00
Անդ. լիւրա 110—00
Բօլ 89—20
20 ֆրանգ 87—20
Գրիմիյ 51—00
Թղթաղլամ 159—20

Ի յետոյ 12 ապրիլ

Էսհամլ ումումի 10—09

Բարիզ 12 ապրիլ

Էսհամլ ումումի 10—08

Գոնսօլիտ

11—33 բացվե.

11—39 բարձր

11—08 ցած

11—25 գոցվ.

ՏՕՔԹԵՕՌ ՃԵՂԱԼՆԱՆ

Մասնաւոր դարձանիշ դա-
ղիական տխրոյց, միջանցքա-
վորվորմանց և անբողջ ծննդ-
դական դործարաններու վերա-
բերեալ հիւանդութեանց :
Տօքթէօն ճէլալեան էֆէն-
տին Բարիդի և Պէլճիքայի բը-
ժըշկական դպրոցներուն մէջ
թէ աշակերտութեանը միջոյին
և թէ վկայեալ բժիշկ անուան-
վելէն վերջը յատուկ աշխա-
տութիւն տուած ըլլալով յիշ-
եալ կարգի հիւանդութեանց,
կը ծանուցանէ, որ ամէն եր-
կուշաբթի չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրերը ժամը 6էն մինչև 11
Պահլէ քարու Համիտիյէ թիւր-
պէտին կարգը Սինապեան վիչէն
էֆէնտինին իրի դարուլու դե-
ղարանը թիւ 32. իրեն դիմող
հիւանդները պիտի ընդունի.
նաև շաբթոյն միւս օրերն ալ
ժամը 6էն մինչև 10 Բերա ֆայ-
լօնճի դուլլուքի կից Թարլա-
պաշի ճամտէսին 117 թիւ իւր
բնակարանը :

Տ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ԳԾԱԳՐԻԶ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ
ճարտարապետական շինուածոց
ամեն տեսակ գծագրութիւն-
ներ, արաբական և եւրոպա-
կան զարդածներու (օնըման)
վերաբերեալ գծագրութիւններ
յորինելու, նաև երկրաչափու-
թեան վերաբերեալ որ և է աշ-
խատութիւններ ընելու պատ-
րաստ է : Նոյնպէս պատկեր-
հանութեան մասին իւղաներկ
և քարաքալէմ կենդանագիր-
ներ և ընդօրինակական (բէր-
բէկթիվ) գծագրութիւններ գո-
հացուցիչ կը կատարէ :

Վերագրեալ գծագրութեան
ամէն ճիւղերուն համար թէ
վարժարանաց մէջ և թէ ի մաս-
նաւորի դասախօսելու պատ-
րաստ է :

Զինքը տեսնել ուղղութեամբ
ի ուրբաթ և կիրակի օրերէ
կէս օրէն ետքը կրնայ գտնել
Նաֆիսիյի մէջ Բէօամ օտաօին,
միւս ժամանակները Սամաթիա
իւր բնակարանը :

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիշնաւ մէքթէպլէրինտ!
պէշ սէնէ մուդատտէմ : Ըօմա
ալմըշ վէ պիր չօդ Էյ պա խոս-
թախանէլրոտ բրօվա իթմիշ օ-
լան տօքթօր Մարքեր՝ պու տէ-
ֆա Պէշիթաշտա Բաշա մա-
հալէսինտէ Բուս քիլիսէսի դար-

շաքնտա 4. Նիւմէրօլու քէնտի
խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ
3-5է բազարտան մաաաա ֆա-
ղէր խաթթալարա մէճանէն պա-
դաճադ տըր :

Տօքթօրը միւսայիլէյհ հէր
կիւն Գալթաթաա վօյլօտա
սօդաղընտա Բօլօնէյ էճըպա-
նէսինտէ սաաթ 7-9ա դաաար
պուլուլուպ հէր նէվի խաթթա-
լարա պադաճադ տըր :

Պուստան մաաաա վաղթթ-
լարաա պաղէստէ զիքր օլուլան
խանէսինտէ պուլուլուր :

Միւսայիլէյհ տօքթօր, ճէ-
րահլըդ վէ էպէլիք վէ րահիմ
իւֆիւնէթի, դանլը վէ գուրու
պաաուր, սըթմա, կէօիւս, տէ-
րի խաթթալըդ, ֆրէնկի վէ օն-
տան դալմա գուլադ, պուրուն
կէօզ վէ րահիմ վէ ելլէրի նէ
գաաար էսիկ օլաա բէհրիդսիզ
աղ վաղթթ դադընտա տէֆ ի-
տէճէք, վէ պէլսօուդուդ ելլէի
վէ էսիկ քէնտի ալէաթընտա օն
տէֆաաա տէֆ իտէճէյինի ի-
լան կիլէր :

Գեկտ. 9.

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՐԻԿԱՆ

Եաղճը խանընտա իւսթ գաթ-
տա21 Նիւմէրօլու օտաաա հաֆ-
թաաա հէր կիւն էօյլէնտէն սօն-
րա թալիպ օլանլարա իսան լէ-
տաֆէթ պէյանը Թիւրքի թա-
լիմ վէ շալիքտանը հէր վէճէլէ
խօշնուտ իտէճէք տըր :

Աղգ. Հիւանդանոցի ներքին
բժիշկ Տօքթօր Գաբրիէլ էֆէն-
տի Նահապետեան, այսուհետեւ
ամեն չորեքշաբթի օրերը ժամը
6էն 8 Սամաթիա իմրահօրը Թօ-
գաթիւն Պ. Գաբրիէլի դեղա-
րանը, և ուրբաթ օրերը ժամը
6էն 8 դարձեալ Սամաթիա Մ.
ձիւնաքիլին դեղարանը, նաև
Հիւանդանոց իրեն դիմող աղ-
քաա հիւանդաց ըստ առաջնոյն
րաստ ըլլալու պատնայի ձրի ը
կը ծանուցանէ արգոյ հասարա-
կութեան :

ԿԵՏԻԿ ԲԱՇԱ

ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս Ո Ր Ի Ե Ն Ե Ա Ն

Յիւլիէյ Է- Գիւլիթիլ
Ուր Գաղղիերէնի խօսակցու-
թիւնը պարտաւորիչ է

Պ. Ս. Ա. Սուրենեան կը ծա-
նուցանէ Յարգոյ ուսումնասէր
Աղգայնոց թէ ինքն աղգային
վարժարանաց մէջ բազում տա-
րիներ յաջողութեամբ դաաա-
տուութեան ու անօրինութեան
պաշտօններ վարերէ և Եւրո-
պացոց դաստիարակութեան

նորագոյն ու արդիւնաւոր կեր-
պերուն հմտութիւն ստանալէ
յետոյ, այս անգամ Կէտիկ-բա-
շայի մեծ փողոցին վարի կողմը՝
դեղադործի խանութին վրայ
թիւ 113 բնդարձակ տունը ցե-
րեկեայ և գիշերօթիկ երկուեռ-
վարժարանի վերածած է, սկս-
եալ ի մէկ հոկտեմբերէ 1876.

Այս վարժարանին մէջ պիտի
յիտենի չափ աշակերտք և ա-
շակերտութիւն կան, երեքուկէս
տարեկանէն մինչ տասն և հինգ-
տարեկան տղայ և աղջիկներ
կ'ընդունուին փոքր մանկանց
դաստիարակութեան կերպը հա-
ճոյ, զուարճալի, արդիւնաւոր
և բարոյալից է. զբօսներու և
մտքերին սրելու համար յա-
տուկ խաղալիքներ առնուած
են. իրենց մաքրութեան և այլ
պիտոյից անթերի փոյթ և խը-
նամք կը տարուին : Ուսումնա-
րան մանուկները թէ մանչ և թէ
աղջիկ (մանաւանդ մանջերը)
պարտաւոր են վարժարանին մէջ
Գաղղիերէն խօսելու, սակայն
դասերը ընդհանրապէս Հայե-
րէն լեզուով կաւանդուին :

Ուսումնական են, Հայերէն,
Գաղղիերէն, Անգլիերէն և
Տաճկերէն լեզուք, թուաբա-
նութիւն, գրահայտ, երկրաչա-
փութիւն, տօմարակալութիւն,
իմաստասիրութիւն և իւր պատ-
մութիւնը, Աղգային և Ընդհա-
նուր պատմութիւն, բնագիտու-
թիւն, Բրիտանիական ուսումն-
քստ դաւանութեան Հայաստան-
եայց Լուսաւորյական Ս. Եկեղեց-
ւոյ, Եւրոպական Նօթա, գծագ-
րութիւն, դեղագրութիւն, վար-
ժութիւն Գաղղիերէն խօսակ-
ցութեան, աշխարհագրութիւն,
րիանօ, աղջկանց համար ասեղ-
ներգործ, կար, ձեւելու և ծա-
ղիկ շինելու արհեստք :

Այս ուսումներէն մէկ կամ
քանիւք հատ սովորել ուղղութիւն
ալ կ'ընդունուին. ձեւերու և
ծաղիկ շինելու արուեստներուն
ու բիւսնօյի համար եկող տիկ-
նայք և օրիորդք, իրենց այս փա-
վաքները գոհացնելու յարմար
ու պատրաստ պիտի գտնեն սոյն
վարժարանը :

Գեշերօթիկներն ընտանեկան
կենաց քաղցրութենէ զուրկ չեն,
իրենց համար տարուած գորո-
վալից ինամքն ու բարոյական
հսկողութիւնը կրնան թէ՛ դա-
ւառայի և թէ Պօլսեցի պատ-
ուարժան ծնողաց ամեն վստա-
հութիւն աղդեղ վաւախին սոյն
բարեկարգ վարժարանը զրկե-
լու, ուր որ վեց ամսոց միջոցի
մէջ յաճախող աշակերտք շատ

աւելի արդիւնք քաղած են քան
այլուր. և մէջերնին կան որ
Գաղղիերէն խօսակցութիւն հաս-
կընալու բաւական վարժ և նոյն
լեզուով իրենց գաղտնարներն
յայտնելու վուքր ի շատէ կա-
րող եղած են :

Վարժարանի ուսուցմանց
մէթոտը հետեւողութիւն է մայ-
րաքաղաքի կայսերական Լիսէի
մէթոտին և իւր ուսմանց վեր-
ջին տարին յիշեալ Լիսէին վե-
ցերորդ տարեցին կը հասնի :

Ուստի թէ Կէտիկ-բաշայի,
թէ չընկալու հեռաւոր թաղե-
րու և թէ դաւառաց աշա-
կերտք և աշակերտութիւն կը
հրաւիրուին օգուտ քաղել սոյն
կարեւոր հաստատութեան :

Վճարմունք կանխիկ են և
եռամսեայ, հետեւեալ գներով :

Փոքրիկ մանկանց համար
ամսաթոշակ մէկ արծաթ մէճիտ :

Ուսումնարան մանուկներու
համար երկու մէճիտ :

Բիւսնօյի համար վարժարա-
նի աշակերտները երկու և կէս
մէճիտ զատ վճարելու են. իսկ
միայն բիւսնօ դաա առնելու ե-
կողներն երեք մէճիտ :

Եղալիկ շինելու և ձեւ սով-
որելու եկողներն յատուկ սա-
կարկութեամբ կ'ընդունուին :

Ցերեկեայ ճաշը վարժարա-
նէն ընելու համար երեք մէճիտ
զատ վճարել պէտք է :

Գիշերօթիկներու եռամսեայն
է ութ Օսմ. լիւրա :

Ընդարձակ տեղեկութեանց
համար վարժարան դիմելու է :

77 մարտ 26

Սուրէնեան վարժարան

Ա. Ս. Ը. Լ.
Գ. Ա. Զ. Ա. Մ. Ի. Ա.
Ե. Ա. Ն. Ի.
1877

ՍԵՆԵՅԻ ԻՍԱՎԵՅՅԵ ՄԱՍՈՒՍ

ՕԼԱՆ ԻՍԹԻԽՐԱՅԱԹ

(Ի Լ Ա Վ Է)

ՈՒՅԳՈՒՏԱ ԿԵՐԻՒՆԵՆ ԲՈՒՆԱԼԱՐԵՆ

ՄԱՆԱԼԱՐԸ

Իթինճի տէֆա թապ օ-

լունուպ հէր էրմէնի բի-

թապճը տիւք բեանլարըն-

տա սաթըլմադտա տըր

Յի / 100 փաբա

ԽՄԲԱԳԻՐ

ՏԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

ԵՈՒՍԵՖԻԱՆ ԽԱՆ ՎԵՐԻ ԵԱՐԿ

ԹԻՒ 7